

NORA - Henrik Ibsen

Autor: - Nor

- Považován za zakladatele realistického dramatu
- Dojmy a zážitky z mládí byly tak hluboké, že působily na celou jeho tvorbu(rodinný bankrot, nemožnost studovat, časný odchod z domova za prací, nemanželské děti)
- Vlastním jménem Brynjolf Bjarne
- 26 dramát, píše i básně
- Jeho matka byla neurotická a zklamaná životem. Vvazby měl pouze s mladší sestrou. V 15 odešel z domova.
- V každém díle je téma rodiny a poměry a vztahy v rodinách
- Většinu děl napsal po odjezdu do ciziny- 60-90. Léta
- Zpočátku romantismus pak realismus
- Lásku k divadlu zdědil po matce a stal se ředitelem divadla v Oslu
- Dramata- odkrývá tabu- vzbudila rozruch
- Postavy- konflikt mezi postavami(nespokojenost v manželství)

-problémy sahají často až do minulosti- odhaluje během hry

- Domeček pro panenky, Divoká kachna

Obecně: - domeček pro panenky(Domov loutek)- tento název spíše odpovídá původnímu názvu, protože Nora je v podstatě Torvaldova panenka, skáče jak on píská a plní spíše okrasnou funkci. Stejný vztah má Nora ke svým dětem.

- napsáno, vydáno, hráno- 1879
- hra o 3 dějstvích
- dodržuje trojí jednotu(hra se odehrává během vánočních svátků u Helmerů)

Inspirace: Hra byla inspirována životním příběhem Laury Kielerové(jeho známá). Laura se poté na něj velmi zlobila, protože jí nepomohl a sepsal její příběh bez jejího svolení. Celý svět ji potom znal jako Noru a ne jako spisovatelku.

- Dílo se stalo inspirací pro mnoho feministických spolků. Stejně tak si ho po svém vyložila komunistická strana a přetvořila ho na socialisticky budující dílo.

Kritika: dílo nebylo přijato příliš kladně, protože pobuřovalo tehdejší společnost.

- Německo si vynutilo přepsání hry, protože nechtěli, aby Nora odešla od rodiny. Konec hry přepsal sám Ibsen, protože prohlásil, že když ho přepíše sám, bude to menší zlo.

Překlady: hru do češtiny poprvé přes německý jazyk přeložila manželka Pavla Švandy ze Šemčic Eliška Pešková.

- v současnosti existuje 7 překladů (Arbes, Jan Rak...)

Hl. myšlenka : Ibsen se ve hře dotýká postavení ženy, která je muži podřízena jak ekonomicky tak na základě zákonů vytvořených muži. Nora se díky tomu nemohla stát skutečným člověkem, protože byla nucena žít život manželky a nikoliv svůj vlastní. Odchod z domova je jedinou šancí, jak najít vlastní identitu.

Téma: -manželství v 19. St. Ovládané morálními představami o společnosti, nesvoboda ženy, hledání sama sebe.

Lit. druh: epika

Lit. žánr: realistické drama(monology, dialogy, scénické poznámky)

- činohra

Jazykové prostředky:- spisovný i hovorový jazyk, metafory, symbolická vyjádření, zdobněliny (k Noře- symbol nadvlády)

- Dobří přátelé si vykaží

Symbole: MAKARONKY- Torvald jí je zakazuje- zakazuje jí něco, co má ráda a tak ji omezuje.

KOSTÝM - Torvald Noře vymyslel kostým a také tanec, který musí zatancovat, což symbolizuje jeho dominanci a nadvládu. Když se Nora oblékne do kostýmu je sama sebou a ukazuje svou vášeň. Snaží se uniknout před nadcházející katastrofou.

Období: Období: -2. Pol. 19. St

-REALISMUS- poslední jednotný lit. směr. Vyznačuje se ztrátou lidských iluzí. Důležitá je

pravdivost, věrnost, skutečnost. Snaží se pravdivě popsat společnost a chce,

aby se čtenář zamyslel. Zkoumá negativní společenské a sociální jevy. Kritika

společnosti založené na nadvládě peněz, lžích, manipulaci, bezohlednosti a

karierismu. Aby díla byla co nejdůležitější, umísťují je do typického prostředí.

osudy se Postavy rozličných spol. vrstev a charakterových typů. Vymyšlené

chtěli, aby se inspirovaly skutečnými osudy. Autoři navštěvovali místa děje a

čtenáři zamysleli proč nejsou v dnešní společnosti šťastní.

-románový cyklus, román, povídky, drama, poezie skoro vůbec

- hovorová až nářeční mluva(aby se přiblížili společnosti)

-hl.: Anglie, Fr., Rusko

-Balzac, Flaubert, Stendhal, Tolstoj

-NATURALISMUS- staví na názorech Hippolyta Taina(vliv rasy a prostředí na člověka).

jako Přináší přírodovědecké poznatky do literatury. Člověka chápe

fyzilogii. Osud je biologický objekt. Neuznává psychologii postav, pouze

dán prostředím a povaha dědičností. Líčí okraj společnosti.

-Maupassant, Dostojevskij, Crane, Čapek Chod, Šlejhar, Mrštíkové

UDÁLOSTI:

- Rozmach průmyslové revoluce->hospodářský rozvoj. Vznik Darwinovy teorie.
- Rozpad absolutistických monarchií. Sjednocení Německa, Amerika získává dominantní postavení. Rozmach vědy(byla až zbožňována). August Compte zavedl pozitivismus.

Postavy:

NORA- naivní, hloupá, lehkomyšlná, nezná těžkosti života, poslušná, oddaná, nekriticky miluje Helmera a obdivuje ho.

TORVALD - majetnický, dominantní, sobec, nedokáže se postavit za svou ženu a proto ji nakonec ztrácí.

DOKTOR RANK- rodinný přítel, vyrovnaný, protože umírá a už se s tím smířil. Nora Helmer ho zčásti využívají. Tajně miluje Noru.

PANÍ LINDOVÁ- vdala se pro peníze, měla těžký život. Je zlomená, zchudlá a zklamaná.

KROGSTAD - kdysi se s paní Lindovou milovali. V minulosti byl zkažený, ale snaží se napravit. Je zoufalý a dělá zoufalá rozhodnutí.

Děj:

1. DĚJSTVÍ:

Nora se opět setkává se svou kamarádkou z dětství paní Lindovou. Ta jí vypráví jak se musela starat o nemocnou matku, 2 bratry a vdala se bez lásky za bohatého muže, který umřel. Nora jí vypráví jak vzala muže na jih, aby mu zachránila život za vypůjčené peníze. Následuje návštěva Krogstada, který ji začne vydírat, protože zfalšovala podpis svého otce. Krogstad je zoufalý, protože ho chce Nořin manžel vyhodit z práce.

2. DĚJSTVÍ:

Nora prožívá vnitřní přeměnu. Bojí se o své štěstí a dokonce se pokusí manžela přemluvit, aby Krogstada nevyhazoval, ten však odmítne. Nora se svěřuje paní Lindové, která slibuje, že udělá co se dá.

3. DĚJSTVÍ:

Lindová se setkává s Krogstadem , který ji kdysi miloval, ale ona ho opustila kvůli sňatku z rozumu a navrhne mu manželství. Krogstad obrátí a už nechce Noru zničit a nechce vyhazovat dopis do schránky, ale paní Lindová mu to zakáže. Helmer se to musí dozvědět. Helmer si ještě ten večer přečte dopis, ve kterém mu Krogstad vylíčí jak se věc má. Helmer Noru zapudí. Slíbje, že se s ní nerozvede, ale nedovolí jí vychovávat děti. Vzápětí přichází navrácený úpis a když Helmer vidí, že je mimo nebezpečí, začne se k Noře chovat zase hezky. Tehdy Nora pochopí a opustí Helmera. Mezitím umírá doktor Rank.